

2. Правові гарантії незалежної діяльності журналістів в Україні. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_8393.

3. Буряк К. М. Професійна діяльність журналістів як об'єкт кримінально-правової охорони. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції, Спецвипуск. Кримінальне право та процес, кримінологія, кримінально-виконавче право*. Дніпро. 2017. № 2. С.176. URL: http://apnl.dnu.in.ua/tom_2_2017/tom_2_2017.pdf#page=176.

4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

5. Стратегія розвитку законодавства з питань свободи слова та діяльності ЗМІ відповідно до європейських стандартів. *Схвалено на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики 27 січня 2016 р.* С. 15. URL: <http://komsvobslova.rada.gov>.

6. Буряк К. М. Злочини проти професійної діяльності журналістів в Україні: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: дис... канд. юрид. наук : 12.00.02. Дніпро, 2018, 5 с.

7. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23.09.1997 р. № 540/97-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-vr/ed20220803#Text>.

Хоменко Анастасія Олександрівна,
здобувач кафедри кримінального
права Національної академії
внутрішніх справ

ПРЕДМЕТ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ ТА ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ

Серед суспільно-небезпечних явищ, які становлять загрозу нормальному розвитку держави та суттєво обмежують права та свободи людини є правопорушення пов'язані із незаконним поведженням зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами.

В свою чергу, складність правової кваліфікації подій, пов'язаних з обігом зброї, полягає в тому, що на відміну від більшості країн пострадянського простору в Україні відсутній загальний закон, який би регулював обіг зброї. *Напередодні введення воєнного стану відбувалися палкі дебати у стінах парламенту щодо законопроекту про зброю. Проте перед початком війни жодного закону про врегулювання права на самозахист та володіння зброєю ухвалено не було. З 24 лютого 2022 року питання зброї стало як ніколи актуальним. Багато людей зі зброєю, власною чи отриманою, стали на захист нашої держави.*

Предметом кримінального правопорушення – є будь-які речі матеріального світу, з певними властивостями яких закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність у діях особи ознак конкретного складу кримінального правопорушення. Звідси впливає важливе значення чіткого визначення властивостей, ознак матеріальних об'єктів, які потрапили в орбіту кримінального судочинства і можуть бути визначені як зброя. Чітке визначення предмету кримінального правопорушення має самостійне кримінально-правове

значення, і впливає на підстави кримінальної відповідальності й, відповідно, на кваліфікацію кримінального правопорушення.

Проекти Законів України «Про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї» та «Про цивільну зброю та боєприпаси» формують однакові визначення: «зброя – пристрій або предмет, спеціально виготовлений, конструктивно призначений та технічно придатний (або може бути легко пристосований) для знищення, ураження, ушкодження або заподіяння іншого руйнівного впливу на живі чи неживі об'єкти та цілі, та який не має іншого прямого виробничого чи господарсько-побутового призначення» [4, 5].

Вогнепальна зброя – це зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані [2].

До вогнепальної зброї належать усі види бойової, спортивної, нарізної мисливської зброї, як серійно виготовленої, так і саморобної чи переробленої, для проведення пострілу з якої використовується сила тиску газів, що утворюється при згоранні вибухових речовин (пороху або інших спеціальних горючих сумішей). Пневматична зброя, сигнальні, стартові, будівельні, газові пістолети (револьвери), пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за властивостями металевими снарядами не смертельної дії, ракетниці, а також вибухові пакети й інші імітаційно-піротехнічні та освітлювальні засоби, що не містять вибухових речовин і сумішей, не можуть бути віднесені до предмета злочину, відповідальність за який настає за ст. 263 КК України [3].

Боєприпаси – це спеціально виготовлені вироби одноразового використання, які призначені забезпечити ураження цілей в умовах збройної боротьби, самооборони, полювання, спорту [3]. Патрони та набої до гладкоствольної мисливської зброї, а також патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, не є предметом кримінального правопорушення.

Усі ці предмети можуть бути як саморобними, так і виготовлені промисловим способом. Вони мають бути придатними, тобто у них мають бути наявними такі якості, стан, завдяки яким їх можна використати за призначенням.

Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів зазначає, що вибуховими речовинами є хімічні сполуки чи суміші, здатні під впливом зовнішнього імпульсу до самопоширення з великою швидкістю хімічної реакції із утворенням газоподібних продуктів та виділенням тепла [2].

Щодо предмету ч. 2 ст. 263 КК України, ним виступає холодна зброя, зокрема це кинджали, фінські ножі та кастети.

До холодної зброї належать предмети, які відповідають стандартним зразкам або історично виробленим типам зброї, чи інші предмети, що справляють

колючий, колючоріжучий, рубаючий, роздроблюючий або ударний ефект (багнет, стилет, ніж, кинджал, арбалет, нунчаку, кастет тощо), конструктивно призначені для ураження живої цілі за допомогою м'язової сили людини або дії механічного пристрою. Кинджали, фінські ножі – вид холодної зброї колючо-ріжучої дії. Характеризуються наявністю рукоятки з упором, що обмежує входження ножа в тіло, та клинка специфічної форми: кинджал – довгого, вузького, заточеного з обох боків, такого, що звужується до кінця, гостроконечного; фінський ніж («фінка») – короткого, товстого, заточеного з одного боку, наприкінці звуженого і вигнутого гострою стороною. Кастет – вид холодної зброї ударної дії. Являє собою металеву пластину, яка надягається на пальці й затискається в кулак, з отворами для пальців та виступами, якими й заподіюється удар [3].

Питання про віднесення тих чи інших предметів до певних видів зброї вирішується з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних критеріїв. За об'єктивними ознаками зброєю є предмети, що здатні заподіяти шкоду життю та здоров'ю людини з урахуванням їх форми, маси, міцності (зокрема твердості матеріалу, із якого виготовлено вражаючі частини), конструктивних особливостей. Суб'єктивно вони призначені для враження живої сили – ушкодження тіла іншої людини, тобто не повинні мати іншого призначення – господарського, побутового, спортивного, обрядового тощо. Питання про визнання зброєю предметів «подвійного» призначення – наприклад, лука, який може виступати і спортивним снарядом, і мисливським знаряддям, і предметом, призначеним для заподіяння смерті чи тілесного ушкодження, – вирішується з урахуванням мети дій, вчинених із такими предметами. Питання про віднесення того чи іншого предмету до холодної зброї вирішується експертом [2].

Проведений аналіз, щодо предмету незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами показує необхідність у розширенні понятійного апарату та знову ж вказує на необхідність єдиного спеціального закону, щодо обігу зброї.

Список використаних джерел

1. Про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї: проєкт Закону України № 4335 від 06.11.2020.
2. Про цивільну зброю та боєприпаси: проєкт Закону України 4335-1 від 24.11.2020.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25–26, ст. 131.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 9-те вид., переробл. та допов. К. : Юридична думка, 2012 С. 805.
5. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998, № 622.

6. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002, № 3.

Чумакова Тетяна Костянтинівна,
аспірант кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ – НЕЗАКОННОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО, КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА

Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду, задекларовано в Конституції України. Відсутність вини особи у вчиненні конкретного суспільно небезпечного діяння виключає суб'єктивну сторону, а отже склад кримінального правопорушення і підставу кримінальної відповідальності.

Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення – це внутрішній зміст кримінального правопорушення, це ті психічні процеси, які проходять у свідомості особи, коли вона вчиняє кримінальне правопорушення, це її психічне ставлення до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння та його наслідків [1, с. 60]. Суб'єктивну сторону складу кримінального правопорушення визначають також як внутрішню сторону злочину або проступку, яка складається з одного обов'язкового (вина) та трьох факультативних елементів (мета, мотив та емоційний стан у вигляді сильного душевного хвилювання) [2, с. 147]. У певних випадках вказівка на форму вини може бути дана безпосередньо в Законі, але у більшості випадків форма вини визначається за допомогою інших ознак складу кримінального правопорушення, наведених у тексті диспозиції [3, с. 398].

Стаття 233 Кримінального кодексу України, яка передбачає відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна, не містить будь-яких вказівок на форму вини всіх видів суспільно небезпечних діянь, що визначені в диспозиції цієї статті, відповідно, форму вини будемо встановлювати шляхом аналізу та тлумачення об'єктивної сторони складу цього кримінального правопорушення.

Як вже було досліджено раніше, деякі вчені вважають, що зважаючи на те, що результатом приватизації майна неправомочною особою та майна, яке не підлягає приватизації, є перехід права власності на таке майно, відповідно кримінальне правопорушення – незаконна приватизація державного, комунального майна, слід класифікувати, як кримінальне правопорушення з матеріальним складом, оскільки в кожному конкретному випадку є можливим визначити що є реальною заподіяною шкодою та визначити її розмір. Разом з тим, незаконна приватизація державного, комунального майна шляхом використання підроблених приватизаційних документів та шляхом заниження вартості майна через визначення її у спосіб, не передбачений законом, кримінально-правова доктрина визначає, як кримінальні правопорушення з формальним складом.